

Ds Jaco Zuurmond

**20 oktober 2013 – 5<sup>e</sup> zondag van de herfst**

**1Koningen 19, 13-21**

**Profetisch dromen in tijden van verwarring.**

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,  
Het is altijd moeilijk om je eigen tijd te duiden. Hoe zijn we er in Nederland, in West Europa, in de Wereld anno 2013 echt aan toe? Heeft het zin daar wat over te zeggen? Voor je het weet ben je een onheilsprofeet, en wie onheil voorspelt krijgt vroeg of laat altijd gelijk, dus dat zegt niets. Maar toch, maar toch... maakte het indruk, toen die 96-jarige afgelopen week tegen mij zei dat ze geen 100 meer hoefde te worden. "Ik heb al zo veel verschillende tijden meegemaakt. En deze tijd, dat is meest verwarrende". En nee, hier was echt niet de ouderdom zelf de bron van verwarring. Het was diepe levenswijsheid van waaruit deze analyse van onze tijd werd voltrokken: "Een tijd van verwarring".

De Bijbelverhalen over Elia en Elisa, welke wij deze herfst lezen, spelen in tijden van grote verwarring. Herfsttijd in de geschiedenis. Waarschijnlijk veel grotere verwarring nog dan wij in onze tijd meemaken. Daarmee zijn het niet de makkelijkste passages in de Schrift. De verhalen zijn ronduit moeilijk. En vaak schrikbarend. Toen we twee weken geleden hier in de kerkzaal lazen dat Elia alle Baäl-priesters liet afslachten ging een hoorbaar een schok van afgrijzen door de gemeente (en het siert u!). We lezen verhalen vol geweld. Geweld zonder grenzen. Alles vernietigend geweld. Ofwel een Oudtestamentische versie van het Armageddon, van de eindtijd. Iedereen gaat eraan. Alleen een kleine rest blijft gespaard.

Daarmee zijn het gevaarlijke teksten. Je kunt, zeker in tijden van verwarring, dit soort teksten lezen als oproep tót, en legitimatie voor geweld. En op religieus geweld rust helaas geen patent bij de fundamentalistische Islam uit achterstandsgebieden alleen. Met een beroep op zogenaamd christelijke principes is ook menig Republikeins afgevaardigde in het modernste land van de wereld bereid de wereld naar de rand van de afgrond te voeren. Wanneer afgelopen week het schuldenplafond níet omhoog was gebracht zou dat onvoorzienbare gevolgen hebben gehad, waarbij vergeleken de val van Lehman Brothers kinderspel zou zijn geweest. Menig Republikeins afgevaardigde had het graag op de koop toegenomen. Immers, als het Armageddon toch voor de deur staat, kan je het waarschijnlijk maar beter een handje helpen, zeker als jij denkt zélf tot die heilige rest te horen. Beter het Armageddon een handje helpen dan – om het in Eliatermen te zeggen - je 'knie buigen' voor bijvoorbeeld overheidsingrijpen in het privéleven. Het zijn dít soort teksten als die wij deze dagen lezen waar deze mensen zich op beroepen. Levensgevaarlijk. Een ronduit enge tekst dus, lezen wij vanmorgen.

Maar kan je de tekst niet ook anders lezen? Als een tekst van laatste hoop. Niet als bevestiging van je eigen gelijk. Die rest van 7000... dat zijn niet wij. Dat is niet de Teaparty. Of de kerk. Of welke *happy few* ook. Die rest dat is een geheim. Een onmogelijke mogelijkheid. Die rest is wat David was toen hij nog niet als één van de zeven zonen gold, en als achtste overal buitenstond; die rest is wat niet meetelt, noch maatschappelijk, noch moreel, noch rechtzinnig. Niemand houd er rekening mee bij het zoeken naar sporen van Gods geschiedenis (Th. Naastepad).

Die rest is 'ons ondanks'. Er zijn tijden waarin alles fout loopt. Of de verwarring van ónze tijd zo groot is... laten we hopen van niet. Maar zo'n tijd was wel de tijd van Elia. En dat *dan* het verhaal verteld wordt van een God die niet afzijdig blijft, is ergens toch ook hoopvol? Elia mag niet op de Horeb blijven, in stille meditatie, ver van alles. Nee, hij moet terug naar het gebeuren. Terug de wereld in. De wereld waarin zowel de koning als het volk de weg totaal kwijt zijn. Daar, in die ingewikkelde wereld moet hij zalven. In Gods-Naam zalven. De koningen wier naam hier klinkt zullen staan voor veel geweld. Eindeloos geweld. Maar het curieuze is dat van de drie genoemde zalvingen er niet één feitelijk door Elia zal plaatsvinden (bijv. Elisa wordt, zoals we lazen, niet gezalfd door Elia). Wordt hier het geweld gezalfd? Of gaat het verhaal dieper? Wordt hier, ondanks het eindeloos lijkende geweld, de geschiedenis gezalfd, de mensengeschiedenis. Door een God die zegt: Ik laat jullie niet alleen in deze ongekennde verwarring. Een God die zelf haast radeloos is vanwege zijn mensen die er zo'n potje van bakken, vanwege mensen die zijn weg van bevrijding helemaal los hebben gelaten. Een God die nauwelijks weet hoe het nog verder moet. Maar 'ik laat jullie niet alleen', en 'ik zal

zorgen dat er een weg voert dóór dit einde'. Zevenduizend is niet veel. Je kunt er geen omroep mee stichten, of politieke partij. Maar 'zeven' is wel het getal van de volheid. En 'duizend' het getal van de ontelbaarheid. Deze rest is niets. En tegelijk álles waar het om gaat.

Hoop is allereerst, dat het verhaal van Elia toch doorgaat. Door de totale frustratie heen. Elia krijgt een opvolger, Elisa – en het is niet toevallig dat diens naam zo veel op die van Elia lijkt; dat benadrukt de continuïteit; de profetie zal er altijd zijn. De ontmoeting met Elisa is er vervolgens één die tot de verbeelding spreekt. Lees met fantasie - leef met fantasie, want daar begint de weg van bevrijding, in de fantasie handhaaft zich de laatste hoop. Twaalf span ossen had Elisa voor de ploeg. Hij, in z'n ééntje, met twaalf span ossen voor zich. In de Nieuwe Bijbel Vertaling is dit beeld helaas wegvertaald: "ze waren aan het werk met twaalf span ossen". Want één man achter twaalf span ossen, dat kan natuurlijk niet – dat moeten er meer geweest zijn, en dus vertalen we maar meer. Maar het Koningenboek is geen Russische roman, waarin tot in de meest nodeloze details de omgeving wordt beschreven. Twaalf span ossen is zin-rijke beeldspraak. En Elisa in z'n ééntje achter die twaalf span ossen, dat is – in een wereld van allen tegen allen - nog zin-rijker beeldspraak. Een beeld dat onze fantasie wil prikkelen – tot het uiterste, tot het onmogelijke. In dit ploegen zijn zogezegd de zwaarden al omgesmeed tot ploegscharen. De twaalf koppels voor de ploeg staan samen voor het visioen van een volk dat niet langer kiest voor de weg van macht en geweld, voor het recht van de sterkste, van ieder voor zich, en allen tegen allen... In hun gezamenlijk trekken staan deze twaalf ossen voor een volk dat in gezamenlijkheid, in solidariteit, kweekplaats zal zijn van gerechtigheid. Zo kan het ook. Zo zál het ook.

Nog even aandacht voor nog zo'n moment van hoop: Het verhaal eindigt met Elisa's afscheid. Laat mij eerst mijn vader en moeder kussen – en dat in een land waarin elke mond de Baäl kust, zoals twee zinnen daarvoor werd gezegd. Dat is zinnebeeld. Lees met fantasie - leef met fantasie. Leef de fantasie die opklinkt uit het afscheidsmaal dat Elisa aanricht. Volgens onze nieuwe vertaling voor zijn knechten – maar er staat echt voor 'het volk'. Een prachtig beeld. Elisa die zijn eigen span ossen, één van de twaalf, offert, om allen, het volk, te voeden. Waar de politiek van de koningen uiteindelijk alleen maar tot meer honger leidt, daar brengt deze profetie voedsel, voor allen. En zij aten! Met dit beeld, met deze idylle, begint het verhaal van Elisa. Met dit beeld voor ogen trekt Elisa de wereld in. Die verwarrende wereld, van eindeloos geweld, en onontkoombaar vuile handen. Er is geen weg omheen. Maar er is wel een weg doorheen, zo vertelt dit beeld dat aan het begin staat... om aan het begin te vertellen van het einde. Met deze droom voor ogen trekt Elisa het leven in. Want het mag geen droom blijven. Met deze droom voor ogen, van brood dat gedeeld wordt, van voedsel voor allen, trekken wij het leven in. Want het mag geen droom blijven.

Amen